

А.В. Христюк

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент кафедри
міжкультурної комунікації Савчук І.І.*

Концептуальні основи осмислення явища глобалізації в сучасному англомовному соціумі

У другій половині ХХ ст. лінгвісти почали активно вивчати зв'язок мови з ментальною діяльністю людини, що стало основою формування когнітивної лінгвістики. Цей напрям мовознавства є складовою частиною когнітології – науки про пізнавальні процеси, яка виникла у другій половині ХХ ст [6: 33].

Пізнавальна діяльність людини здійснюється різними шляхами, має різні форми й механізми. Когнітивна лінгвістика вивчає особливості репрезентації і збереження знань у ментальному лексиконі, тобто в мові мозку, у свідомості людини, а також їх вербалізування – використання у процесі мовлення [7: 7]. *Концепт* – це спільна, максимально абстрагована, але конкретно репрезентована (мовній) свідомості ідея “предмету”, що була піддана мовній обробці в сукупності відмічених національно-культурною маркованістю всіх валентних зв'язків. Концепт володіє емотивністю, коннотацією, аксіологічний за природою та має “ім'я”, хоч при цьому може відкривати цілий ряд одиниць, під “маскою” яких він може виступати і в яких він може реалізуватись” [5: 9].

Концепти окремої особистості формуються поступово і протягом життя зазнають значних змін. Можна виділити наступні способи формування концептів у свідомості людини:

- 1) із її безпосереднього сенсорного (чуттєвого) досвіду – сприйняття дійсності органами чуття ;
- 2) із безпосередніх операцій людини з предметами, із її предметної діяльності;
- 3) із розумових операцій людини з іншими, вже існуючими в її свідомості концептами – такі операції можуть привести до виникнення нових концептів ;
- 4) із мовного спілкування (концепт може бути повідомлений, роз'яснений людині у мовній формі, наприклад, у процесі навчання, в освітньому процесі – дитина запитує , що означає те чи інше слово);

5) із самостійного пізнання значень мовних одиниць, засвоєваних людиною (доросла людина дивиться тлумачення невідомого для неї слова у словнику і через нього знайомиться з відповідним концептом) [4: 35].

Дослідження концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ є досить актуальним, оскільки явище глобалізації поглинуло увесь світ. Досить сильним є вплив даного процесу на розвиток суспільств та культурного життя різних держав. Глобалізація являє собою нову концептуальну схему розвитку сучасного світоустрою з його відповідною організаційною та ціннісною ієрархією. Глобалізація являє собою об'єктивно існуючий загальнопланетарний процес самоорганізації складної системи, яка диктується потребами часу [2:17].

В умовах глобалізації з'являються тренд-структури, транснаціональні об'єднання, які беруть на себе зобов'язання реагувати на виклики сучасного розвитку, відповідно до цього йдеться про альтернативність нових форм соціальної організації, які піднімають функціонування національної держави. Глобалізація передбачає саме такі процеси, в межах яких національні держави та їх суверенітет вплітаються в паутину транснаціональних акторів і підпорядковуються їх владним можливостям, їх орієнтації та ідентичності [1:74].

Особливістю концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ є специфіка його реалізації з допомогою різних сем, які мають нерозривний зв'язок з процесом глобалізації.

У сучасному англomовному соціумі особливості концепту ГЛОБАЛІЗАЦІЯ виражаються за допомогою ціннісних орієнтацій індивіда. Одиниці мови мають різний культурний потенціал. У цьому плані виділяється ядро мовних засобів, в яке входять одиниці, що формують мовну свідомість носія мови, визначають ціннісні орієнтації індивіда. Цінності формують аксіологічне поле культури.

Аксіологія (від грец. Бойб – цінність) – наука про цінності, учення про природу духовних, моральних, естетичних та інших цінностей, їх зв'язку між собою, із соціальними, культурними чинниками та особистістю людини. Її засади широко використовуються в різних наукових галузях, зокрема в лінгвістиці [3].

Отже, досить важливим засобом вираження явища глобалізації є її оцінка. Проаналізувавши визначення зі словників явища глобалізація, можна зробити таке узагальнення:

Globalization – is a process of the development of an increasingly integrated global economy, trade, financial and investment markets, of international integration,

of the world market domination by multinational companies and of a business operation all over the world, which was started as a result of deregulation and improved communications arising from the interchange of worlds views, products, ideas and other aspects of culture which involve a lot of different countries all around the world and lead to a diminishing capacity for national governments to control their economies [8; 9; 10; 11; 12].

Оцінка процесу глобалізації в даному випадку має негативні та позитивні сторони. Підтвердженням того, що даний процес може бути оцінений як позитивний є такі семи як: “development of an increasingly integrated global economy and...”, де слова “development та increasingly” є показниками позитивних змін в суспільстві. В уривку визначення “business operation all over the world...” підкреслюється той факт, що процес розвитку бізнесу відбувається в усіх країнах світу, що є також позитивною характеристикою процесу. Також зазначена характеристика є очевидною і в даній частині визначення поняття : “...which was started as a result of deregulation and improved communications arising from the interchange of worlds views, products, ideas and other aspects of culture...”, де слова “deregulation та improved” використовуються для позначення позитивних змін у розвитку держав.

Негативні сторони вище зазначеного процесу стають очевидними виходячи із вживання таких сем як : “diminishing та control” в цій частині визначення “and lead to a diminishing capacity for national governments to control their economies”. Тобто зазначається той факт, що процес глобалізації світу призводить також до зменшення контролю національних урядів над процесом протікання економіки країн та інших сфер життя.

Отже, явище глобалізації має як негативні, так і позитивні сторони. У свідомості кожної людини дане явище відображається по-різному. На це впливають як суб’єктивні, так і об’єктивні фактори. Досить важливим фактором, який впливає на оцінку даного явища є менталітет народу даної держави та лінгвокультурні особливості соціуму, в якому знаходиться людина. Проте, незважаючи на позитивні та негативні сторони процесу глобалізації світу, слід зазначити, що вище зазначений процес є досить важливим , а отже необхідним є і його дослідження, оскільки він відіграє значну роль у розвитку сучасного англomовного соціуму.

Перспектива даного дослідження становить аналіз літературних творів сучасних англомовних авторів, з метою дослідження реалізації процесу глобалізації та засобів її вираження у сучасному англомовному соціумі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бек У. Что такое глобализация? Ошибки глобализма – ответы на глобализацию / У. Бек. – М.: Прогресс – Традиция, 2001. – 304с.
2. Бетяев С. К. Прогностика: первые шаги науки / С. К. Бетяев // Вопросы философии. – М.: НАУКА, 2003. – №4. – с.17 – 35.
3. Прима О. І. Застосування лінгвістичних категорій аксіологічності та категорії оцінки в процесі дослідження турецького медіаполітичного тексту.
4. Рудакова А. В. Когнитология и когнитивная лингвистика / А. В. Рудакова // Воронеж: Истоки, 2004. – с. 80.
5. Червона О. С. Фреймова структура концепта странность / О. С. Червона // Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, 2012. – №3. – с.6 – 14.
6. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства: підручник. – 2-ге вид. / О. Ю. Карпенко. – К.: ВЦ Академія, 2009. – 336с.
7. Кубрякова Е. С. О когнитивной лингвистике и семантике термина “когнитивный” / Е. О. Кубрякова // Весник ВГУ, 2001. – №1. – с.4-10.
8. Cambridge dictionary online. Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/globalization>
9. Longman Dictionary. Режим доступу : <http://www.ldoceonline.com/dictionary/globalization>
10. The Free English Dictionary. Режим доступу : <http://www.thefreedictionary.com/globalization>
11. Webster’s International Dictionary. Режим доступу: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/globalization>
12. Your dictionary.com Режим доступу: <http://www.yourdictionary.com/globalization>